

ليکونکی: کونور ايکولس «connor Echols» [69]

منبع او دخپريدو نيټه: ريسپونسيبل ستيت گرفت «21-04-2023»

ژباړنوکی: پوهندوی دوکتور سيدحسام «مل» .

د افغانستان څارگره: د اوکراین د

مرستو چور کول به تاسو ووينئ

Afghanistan watchdog: 'You're gonna see pilferage' of Ukraine aid

د RS سره په یوه مرکه کې، د اوږدې مودې ځانگړي IG «عمومي پلټونکي (= inspector General) جان سوپکو وویل چې د څارنې اوسنۍ هڅې د "څارویو پیشوگانو" په څیر دي.

In an interview with RS, longtime Special IG John Sopko says current oversight efforts are like 'herding cats.'

په تیر کال کې، کانگرس د اوکراین د هڅو د ملاتړ لپاره نږدې 113 ملیارد ډالر ځانگړي کړي ترڅو د روسیې د وحشي يرغل مخه ونیسي. لږ یا لږ په شپه کې، کیف د متحده ایالاتو د نظامي او اقتصادي ملاتړ ترټولو لوی ترلاسه کونکی وگرځید .

د دې ټولو لگښتونو د تعقيب لپاره، حکومتي څارونکو د نظارت پراخولو لپاره ځينې د پام وړ گامونه اخيستي دي. د پنتاگون، بهرنيو چارو وزارت او د متحده ايالاتو د نړيوالې پراختيا ادارې عمومي پلټونکو د جنوري په مياشت کې د څارنې يو گډ پلان پيل کړ، چې په کانگرس کې د ځينو لخوا ستاينليکونه ترلاسه کړل.

مگر نور استدلال کوي چې دا ډول چلند لاهم کم دی بېرته مياشت، **سين جوش هولي** (R-Mo.) د قانون وړانديز وکړ چې د اوکراين مرستې لپاره به يو ځانگړی عمومي مفتش رامینځته کړي، کوم چې به د اوکراين سره د مرستې په ټولو ادارو کې د متحده ايالاتو مرستې تعقيب کولو پراخ واک ولري. هڅه د 26-68 رايو کې ناکامه شوه.

د **هاولي** په وينا، د هغه وړانديز د افغانستان د بيارغونې لپاره د ځانگړي مفتش د دفتر څخه الهام اخيستی، کوم چې کانگرس په 2008 کې جوړ کړی و. تر 2021 پورې، افغانستان ته د متحده ايالاتو د 146 بيلياره ډالرو مرستې په اړه د سيکار نظارت د 160 جرمي محکوميت او 3.8 بيلياره ډالرو لامل شوی و. د متحده ايالاتو لپاره سپما کې شايد تر ټولو مهم، دا په ډاگه کولو کې مرسته وکړه چې بېرې ادارې په افغانستان کې زموږ د پرمختگ په اړه د متحده ايالاتو خلکو ته په زړه پورې بيانونو سره گمراه کړي، سره له دې چې بېرې چارواکو په شخصي توگه ليدلي چې شيان په غلط لوري روان دي.

د اوکراين د مرستو د څارنې په اړه د دليلونو د بڼه پوهيدو لپاره، ما د عمومي مفتش **جان سوپکو** سره خبرې وکړې. د څارنې د ټولنيو تجربو کار، سوپکو په 2012 کال کې د سيکار په توگه تر ټاکل کيدو مخکې دوه لسيزې په کيپټول هيل کې د څارنې په مختلفو رولونو کې کار کړی دی. لاندې خبرې اترې د اوږدوالي او وضاحت لپاره تدوين شوي.

RS: راځئ چې د اوکراين شاوخوا پوښتنو ته لار شو. ايا تا سو د اوکراين لپاره د جلا ځانگړي عمومي مفتش رامینځته کولو غوښتنې ملاتړ کوئ؟

سوپکو: هو. دا زما شخصي نظر دی؛ دا د سيکار نظر نه دی. ما د دې ځانگړي IG پلورنځيو څخه بوله نږدې 11 کلونو راهيسې پرمخ وړی، او زه فکر کوم چې دا د اوکراين په څير وضعیت ته د رسيدو لپاره مناسبه لاره ده، چېرې چې تاسو يوازې تنونه او ټين پيسې لرئ د يو ځانگړي هدف لپاره يو هيواد ته ځي. تاسو يو ځانگړی IG رامینځته کړئ چې "ټول حکومت" لري - او دا کلیدي واک دی چې راشي او د ټولو پيسو مصرف تعقيب کړي او دا چې څنگه کارول کيږي يا ناوړه گټه پورته کيږي او وړانديزونه وکړي.

RS: زه ليواله يم چې د دې په اړه نور څه واورم. د دفاع وزارت عمومي پلټونکي، بهرنيو چارو وزارت او USAID ټولو د اوکراين لپاره د ځانگړي عمومي مفتش د جوړولو په اړه استدلال کړی او ويلی يې دي چې دوی لاند مخه د مرستې خورا قوي نظارت ترسره کوي ستا سو په نظر، دوی په احتمالي توگه څه دي؟

سوپکو: هغه څه چې دوی له لاسه ورکوي دا دي چې هيڅوک نشي کولی واقعي "ټول حکومت" وکړي وگورئ، د دفاع وزارت IG او د بهرنيو چارو IG او AID IG هغه درې دي چې تاسو يې په اړه خبرې کوئ. دوی په افغانستان کې فعاليت کوي او موږ له دوی سره بڼې اړيکې درلودې. موږ خپل کار همغږي کړی ترڅو دا تکرار نشي.

تا سو باید وگورئ چې ولې - SIGIR کوم چې په عراق کې ځانگړی IG و - او SIGAR رامینځته شوي ښکاري پوه شو چې دومره ډیرې پیسې په چټکۍ سره مصرف شوي، تاسو یوې ادارې ته اړتیا لرئ چې کولی شي ټول لوبغاړي وگوري او دوی څنگه پیسې مصرفوي، او تر ټولو مهم، دا چې څنگه دوی ټول یو له بل سره اړیکه لري، ځکه چې دا یو بشپړ دی د حکومت چلند - او ټول حکومتونه .

دا د دریو آئي جیا نو ستونزه ده دوی کولی شي د خپل کار همغږي کولو لپاره یوه لاره ومومي، مگر د دفاع وزارت IG نشي کولی د دولت پروگرامونه وگوري. د IG نشي کولی د مرستې پروگرامونه وگوري. د DoD IG، State IG، او AID IG نشي کولی همغږي وگوري یا دا چې څنگه پروگرامونه د ملگرو ملتونو، یا نړیوال بانک، یا اروپایي اتحاديې یا **نا ټو** لخوا پرمخ وړل کېږي .

خدای دې د دولت، مرستې، او دفاع وزارت وڅښي. دوی به خپله هڅه وکړي، مگر زه فکر کوم چې د متحده ایالاتو د 14 یا 17 جلا جلا څارنې ادارې په څیر یو څه شتون لري نو تاسو د دې څخه 17 ترلاسه کړل، او تاسو د 50 په څیر هیوادونه لرئ، او هر یو یې د نظارت اداره لري. زما مطلب دی، دا د پېشوگانو د رمې په څیر دی .

یو درس چې موږ له افغانستان څخه زده کړل دا دی چې تاسو باید دا ټول همغږي کړئ نه یوازې دا چې څوک پیسې ورکوي بلکې د پلټنې ټولې ادارې هم زه نه گورم چې دا [په اوکراین کې] ثابت شوی .

اوس دلته بله ستونزه ده. د ریاست IG او د AID IG تایید شوي IGs ندي. دوی عمل کوي د دفاع وزارت IG یوازې درې میاشتي مخکې هلته لوی څارنوال شو بیا بیا، دا نیوکه نه ده، مگر زه ښه پوهیږم چې که تاسو په حکومت کې "فعال" یاست، تاسو هیڅ واک نلرئ. تاسو هیڅ ځواک نلرئ، په ځانگړي توګه که هغه اداره چې تاسو یې کار کوئ ستاسو د مخ په وړاندې ځوړند وي د دایمي IG کیدو فرصت. اوس دا د دې لپاره نه دي چې څوک فاسد وي، مگر دا یوازې یو وحشتناک دریځ دی چې باید په کې وچول شي. تاسو په اصل کې له دې سرپرست IGs څخه غوښتنه کوئ چې سنت شي.

RS: یو شی چې تاسو یې په اړه غږ نه دی کړی ما اوریدلي چې ځینې خلک یې په اړه خبرې کوي دا نظر دا دی چې د اوکراین د مرستو تیریدونکي نظارت کولی شي دا مرستې ورو کړي او پدې توګه د اوکراین د جګړې هڅو ته زیان ورسوي. تاسو د دې ادعا په اړه څه فکر کوئ؟

سوپکو: زما په اند دا بیلونې دي. هرکله چې یو تیریدونکی IG وي، هرڅوک وايي، "او، تاسو [موږ] ورو کوئ". دا رښتیا نه ده. تاسو کولی شئ مؤثره نظارت وکړئ. تاسو ادارې دي ته اړ کوئ چې سمې پوښتنې وکړي، او تاسو په ستونزه کې د پیسو اچولو پر ځای د سم کار کولو تمرکز کوئ.

همدا اوس، موږ په ستونزه کې پیسې غورځوو. موږ په ستونزو کې مهامات غورځوو. مگر زه نه پوهیږم چې ایا د 17 مختلف ډوله ټانکونو لیرل د اوکراینیانو لپاره ښه نظر دی. زه نه پوهیږم چې ایا دا ښه نظر دی چې واقعا د کوم تجهیزاتو ساتلو یا ساتلو لپاره د اوکرایین د ورتیا په اړه ډیره پاملرنه ونکړي. نو یو IG کولی شي ووايي، "ودرېره، دا یو ښه نظر دی. تاسو باید دوی ته ټانکونه ورکړئ، تاسو باید دوی ته هاویټزر ورکړئ. خو رځی چې د اوږد واټن په اړه فکر وکړو .

مخکې له دې چې مور [په افغانستان کې] پیل وکړو، [امریکا] خو ځله تېروتنې وکړې، او بیا مور باید له هغوی سره ژوند وکړو. او دا یو دلیل دی چې ولې مور دا راپورونه خپاره کړل چې په کې ویل شوي، په اصل کې، دا فغانستان سقوط په اصل کې د دې لپاره پخه شوی و چې تاسو 10 کلنې غلطي غلطي درلودې ځکه چې تاسو هلته زموږ په څیر هیڅوک نه درلود، "ای، د دفاع وزارت، تاسو یو څه ترلاسه کړل. د فساد لویه ستونزه تاسو په دې اړه څه کوئ؟"

زما په یاد دي چې [د هغه وخت د لوی درستیزانو د لوی درستیز] جو دانفورډ سره یو ځل بیا ناست وو کله چې هغه په کابل کې و. او ما ویل، "وګوره، تاسو یوه ستونزه لرئ تاسو ادې وتری پدا سې حال کې چې تاسو لاهم پدې کې د نورو ودانیو اضافه کولو لپاره پیسې مصرف کوئ. د دې ورځو څخه یوه، مور به د یوې ادې ته ورسیدو چې تاسو یې لرئ چیرې چې تاسو بلدوزرونه د هغې نیمایي برخه غورځوي چې د هغې نیمایي ودانۍ د عملې په اوږدو کې راځي. دوی به په منځ کې سره وویني "ما وویل: دا احمقانه ده. او هغه وویل، "تاسو سمه یاست." نو هغه د هر هغه تاسو سیاسا تو لپاره ټول نوي جوړونه ودرول چې هغه پوهیده چې د هغه پای ته رسیدو پلان کې و. دا 500 ملیون ډالر یا 600 ملیون ډالر خوندي کړي. دا هغه څه دي چې یو بڼه IG کولی شي.

نوره دا نه اخلم [د نظارت د مخنیوي په اړه دلیل]. زه په بشپړ ډول د دې څرګندونو سره موافق نه یم. دا د فساد و قرار د ادیانو، فساد و سیاستوالو، یا سیاستوالو او قرار د ادیانو لخوا بیان شوي چې د اغیزمن نظارت په اړه هیڅ نه پوهیږي.

RS: دوخت په اړه پوښتنه: ولې دا به مهمه وي چې د اوکراین مرستې لپاره د ځانګړي عمومي پلټونکي دفتر ژر تر ژره جوړ شي؟ که تاسو په 2001 کې خپل کار پیل کړی وای نو دا به د سیګار لپاره څه توپیر درلود؟

سوېکو: مور کولی شو د یو څه زیاتوالي مخه ونیسو. یوازې هغه پیسې وګورئ چې مور یې مصرف کوو [په اوکراین کې]. دا شاوخوا 113 ملیارد ډالر دي په دې کچه، په دې دوبي کې به مور له ټولو هغو پیسو څخه چې مور د بیارغونې لپاره مصرف کړي - چې په افغانستان کې د روزنې، مشورې او مرستې ماموریت و - د 20 کلونو څخه تیر کړو. په دې دوبي کې، مور به هغه ټولې پیسې تیرې کړو چې مور د مارشال پلان لپاره مصرف کړې ترڅو د ټولې اروپا بیا رغونه [د دویمې نړیوالې جګړې وروسته]. دا پیسې د اسمان څخه د من په څیر تیرېږي. که تاسو ژر تر ژره هلته ورشئ، تاسو به غلا وګورئ.

خدای دې په اوکراینیانو رحم وکړي. زه هیله لرم چې دوی وګټي، او زه هیله لرم چې دوی ګرځي او دوی روسان وباسي. مګر هلکه، کله چې تاسو دومره پیسې واچوئ، حتی که دا په نړۍ کې ترټولو غوره لامل وي، تاسو مرسته نشئ کولی مګر ډیر ضایع کړئ.

یوځل بیا، اوکراین د افغانستان په څیر نه دی، او د دې لپاره مننه کوم ځکه چې زه فکر کوم دا پدې مانا ده چې اوکراینیان د بریالیتوب لپاره بڼه چانس لري. او زه فکر کوم چې دوی په فساد پوهیږي، او دوی غواړي په دې اړه یو څه وکړي. مګر لاهم ستونزې شتون لري. تاسو نشئ کولی دومره ګرځي پیسې مصرف کړئ پرته لدې چې پیسې وګرځول شي او وسلې وګرځول شي. مور هونبیا ر یو که مور فکر وکړو چې دا یو بڼه لامل دی چې فساد به نه وی.

RS: کله چې دا په اوکراین کې د څارنې په اړه پوښتنې راځي، ډیری پاملرنه په نظامي مرستو متمرکز ده، مگر زه پوهیږم چې تا سو د اقتصادي مرستو په اړه د پوښتنو په اړه یو څه الارم غږ کړی. د دې مختلف ډولونو ملاتړ سره مختلف ننګونې څه دي؟

سوپکو: د پوځ په مرسته، دفاع وزارت اساسا دا نندارتون پرمخ وړي. مگر بیا تاسو USAID ترلاسه کوئ او پیسې ملګرو ملتونو ته ځي چې مور یې ورکوو. مور تل د AID سره ډیری ستونزې درلودې. په افغانستان کې، زما تجربه له دوی سره دا ده چې دوی خورا ښه اداره نه وه. دا د اوسني AID مدیر انتقاد کول ندي. دا هغه څلور ادارې دي چې ما ورته وکتل، او د بهرنیو چارو وزارت تر دې هم بدتر دی. دولت نشي کولی د کاغذ کڅوړې څخه د وتلو لاره تړون وکړي که چېرې د دوی ژوند پدې پورې اړه ولري.

اصلي بحران به هغه وخت پېښ شي کله چې ډزې ودریږي، او دوی کانکریټ ایښودل پیل کوي، او دوی د شیانو بیا رغونه پیل کوي. همغږي یوه لویه ستونزه ده USAID او ریاست، او اوس 50 - ځینې هیوادونه ښکیل دي، دا باید همغږي شي. که نه نو، مور به په یوه بلاک کې درې ښوونځي جوړ کړو. مور به په خورا ډیر قیمت سره فولاد او سمنت او نور محصولات واخلو.

دویمه ستونزه دا ده چې همدا اوس مور د اوکراین د ټولو ملکي کارکوونکو معاشونه ورکوو، یا ډیری یې او څوک یې ورکوي؟ USAID او USAID پیسې پمپ کوي، او اوکراینیانو ته یې ورکوي چې معاشونه ورکړي. اوس، زه نه وایم چې دا یوډ نظر دی، شايد دوی باید دا وکړي. خو په افغانستان کې د دفاع وزارت د معاشونو په ورکولو کې لاس درلود او په تیرو شلو کلونو کې ونشو کولای داسې یو سیستم رامینځته کړي چې دا تضمین کړي چې مور دحقيقي افغانانو معاشونه ورکوو ښه، ایا تا سو د چا څخه اوریدلي چې ویلي یې دي، "دوی کوم سیستم لري ترڅو دا ترلاسه کړي چې دوی د اوکراین ملکي ما مورینو، د اوکراین پخوانی پولیس، د اوکرایین پخوانیو سرتیرو ته پیسې نه ورکوي؟"

دا زما اندېښنه ده، په ځانګړې توګه کله چې مور په بودیجه کې پیسې ورکوو، پدې معنی چې مور دا تړون نه کوو، د وسلو یا بوتانو یا خواړه اخیستلو لپاره. مور واقعا اوکراینیانو ته پیسې ورکوو، او بیا دا د اوکراین مالي سیستم ته ځي، د اوکراین ادارې، او بیا دوی اخلي. او دا زما لویه اندېښنه ده ځکه چې USAID په تولید ډول د حیواناتو او نظارت په برخه کې خراب ریکارډ لري. د بهرنیو چارو وزارت نور هم خراب دی.

او بیا تاسو دا ټول اروپایي هیوادونه د خپل یا ست. دا د څارویو پېشوګانو په څیر دی. زه د اوکراینیانو لپاره بڅښنه احساس کوم.

ددی مصاحبې د تنظیم کونکې په اړین څو کرښې:

کونور ایکولس د مسؤلیت ریاست کرافت خبریال دی. هغه پخوا په نا نزیرو فاونډیشن کې د همکار مدیر و، چېرې چې هغه د اوونیزې بهرنی پالیسی خبرپاڼه لیکي. اکولز پدې وروستیو کې د

اردن په عمان کې د بهر کې د عربي مطالعاتوله مرکز سره فيلوشپ بشپړ کړ او هغه د شمال لويديز پوهنتون څخه د ليسانس سند ترلاسه کړ ، چېرې چې هغه ژورناليزم او د مينځني ختيځ او

شمالي افريقا مطالعات زده کړ

په درناوي «21-04-2023»